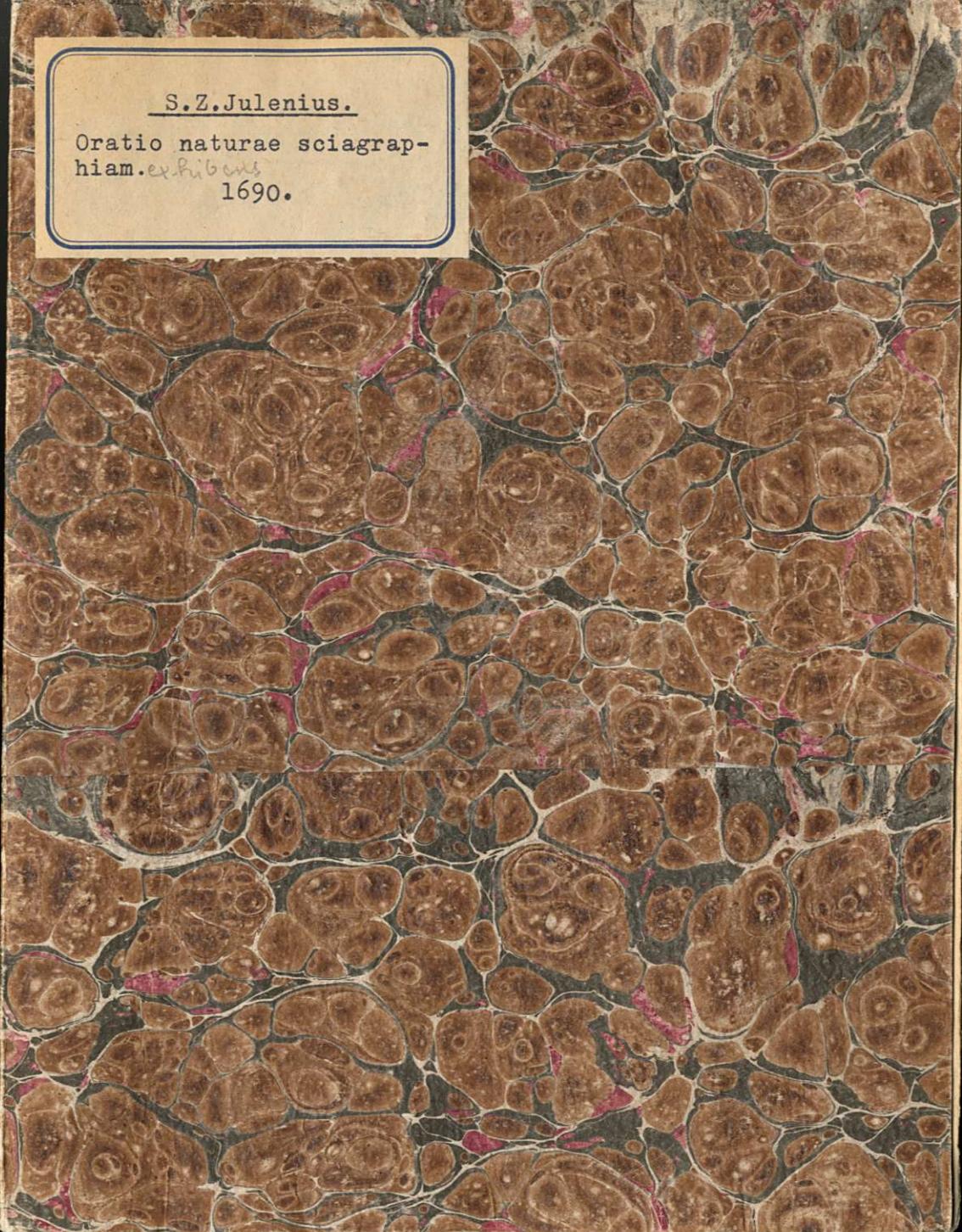


S.Z.Julenius.

Oratio naturae sciagrap-  
hiam. exhibens  
1690.





ORATIO  
BREVIS  
NATURÆ, ARTIS atque EX-  
ERCITATIONIS  
SCIAGRAPHIAM EXHIBENS,

QVAM,

DIVINA ADSPIRANTE GRATIA,  
CORONA STIPATUS  
LECTISSIMORUM AUDITORUM.

IN LUDO JACOB-STADIENSIMUM LITERARIO,  
Anno Æra Christianæ supra Millesimum  
Sexcentesimo Nonagesimo: Undecimo  
Calend: Novembr:

E

Memoria recitavit

S A M U E L Z. J U L E N I U S  
Scholæ Jacobstad. Moderator.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO,  
PATRI AC DOMINO,  
**DN. JOHANNI  
GEZELIO,**

S. S. Theologiæ Doctori celeberrimo, In-  
clytæ Diœceſeos Aboënsis Episcopo dignissimo Academiæ Pro-  
Cancellario Amplissimo, Consistorii Ecclesiastici, qvod A-  
boë est, Antiftiti longè gravissimo, Mæcenati ac Pa-  
trono permagno, devotâ mente perpetim  
devenerando.

*Maxime Reverendis VIRIS*

**Dn. JACOBO FLACHSENIO,**  
S. S. Theologiæ Doctori celeberrimo, & ejus-  
dem facultatis Professori Primario, Ecclesiarum Aboënsium &  
Nummensis: Pastori gravissimo, Mæcenati & Promotori  
humilimâ animi veneratione ætatem  
suspiciendo.

**Dn. PETRO LAURBECCCHIO,**  
S. S. Theologiæ Doctori & ejusdem Pro-  
fessori Excellentissimo; Pastori Ecclesiæ Lundoensis fidelis-  
simo, Promotori itidem, submissæ observantiaæ  
cultu proseqyendo

*Nec non viris Plurimum Reverendis, Clarissimis pru-  
dentissimis, Reverendis atque spectatissimis*

**M. LAURENTIO PÆUETZ/**  
Pastori Pedersørensum, circumiacentiumqve Ecclesiarum  
Præposito meritissimo, Benefactori & Nutritio non ita  
pridem benevolentissimo, æternum Summo-  
pere colendò.

*Mag:*

**Mag. J S A C O F A L A N D R O ,**

Pastori Gamble Carleburgensium gravissimo, Evergetæ,  
fautori atque Promotori indubitatissimo, obsequioso  
animi cultu æternum prosequendo.

**DN. JOHANNI GRANDELIO,**

Pastori NeoCarlebyensium vigilantissimo, ut olim Prä-  
ceptorii fidelissimo ita nunc fautori plu-  
rimum honorando.

**DN. P E T R O A L M /**

Consuli Jacobstadiensium prudentissimo, Amico &  
Fautori multum observando.

**DN. J A C O B O W I L S T A D I O ,**

Consuli in G. Carlebyæ æquissimo fautori & amico  
Vet. thesea fide colendo.

**Mag. G E O R G I O A E N E L I O ;**

Scholæ Wazensis, Rectori dexterimo,  
Amicorum Intimo.

**DN. J A C O B O W E Z Y N T I O ,**

Myſta Pedersöensium, attentissimo, Amico, fautori &  
benefactori gratissimamente commemorando

**DN. L A U R E N T I O B X U U N /**

Coronæ redituum Exactori in medio tractu Both-  
niae Australis Solertissimo, Amico fideli.

**DN. J O H A N N I P X E U T S /**

Sacellano in Peders-Hre Pervigili, fautori,  
Amico, & Affini optimo fideli,

**Dn. N I C O L A O W E N D E L I O ,**

Senatori, Curiæque Jacobstadiensis Notario Ex-  
peditissimo, fautori & Amico candido.

**Dn. C H R I S T I E R N O H . Senatori**

Mercatori &, Amico  
laudando.

Reveren

Reverendissime D. Pater, Vosque Maxi-  
mè Reverendi, Clarissimi, Reverendi, Pruden-  
tissimi D. Patroni, Fautores & Amici.



On dubito fore plerosque, qui ex pro malè feriata  
sciolorum bujus seculi facunditate & inspera-  
ta fungorum feracitate, strigilem in bos meos  
exerceant conatus: meque procacis imprudentie  
arguant, quod ego, qui vix primoribus, ut a-  
junt, labris, solidiora degustarem, tamque per decursum  
quinque annorum ab Helicone remotus, plus ob penuriam alien-  
nis quam propriis musis intentus, pomaria Eloquentiae inire  
atq; oratiunculam de materiâ Cedro dignâ, stylo crudo ac vul-  
gari contextam prelo submittere, eamque honoratis tantorum  
Virorum nominibus inscribere mihi præsumam, Ast spreta rigi-  
dâ ipsorum censura, cymbalam ingenii, in publicum provehere  
pelagus, nullus dubitavi, brevi, Naturam, Artem atq; exercita-  
tionē oratione, complexus: Quam Vestra tutela adversus liqui-  
de linguae tela, V.V. nominibus in devotissime reverentia per-  
petueque gratitudinis pignus consecrare volui. Accipite ergo  
Amplissimi Patres, Vos benefactores propensis simi, Vosque Fau-  
tores & Amici colendi hanc qualecumq; muneris officiosi um-  
bram serena fronte, atque oculo placido adspicite, Meque la-  
bantem lenissimo favoris V. favonio refocillare dignamini.  
Deus Ter. O. M. longa vos annorum serie beat, ceu subjectissimi  
amici ardenter affectu vovet atque exoptat

Reverendissimi Domini Patris

V. V. Max. Rev. Dig.

ut &

V. V. Clarit.

Humilimus cliens & Officiosi-

simus cultor

SAMUEL JULENIUS.



רְהִנָּה

Psa me ratio officii, vetus-  
que, quæ inolevit perorandi  
consuetudo in introductione illo-  
rum, qui in scholis munus infor-  
mandi capessunt, in campum hunc  
literarium ut prodeam, suo quasi  
jure instigat, stimulat. Utinam  
& invenire & dicere aliquid, præ-  
senti solennitati congruum, nec non Auditorii hujus  
optatissimi exspectatione dignum mea me permitteret  
tenuitas! Non autem iucommode me facturum autu-  
mo, Si tria ista ad quemvis literaturæ selectioris habi-  
tum parandum præcipua ac maximè necessaria sub-  
sidia & adiumenta, Naturam videlicet, *Artem* atque *Ex-  
ercitationem*, quoad vires ac virtutes, quas in omni stu-  
dii genere exerunt, tanquam flosculos odoriferos, ex  
viretis Heliconiis decerpta, rudique penicillo delineata  
impræsentiarum auribus suggessero vestris. Vestram in-  
terim benevolentiam, O! Auditores, debito mentis cultu  
prosequendi, quâ par est animi demissione, imploro,  
ut consuetâ vestrâ humanitate meam in dicendo suble-  
vetis tenuitatem, quo scapha institutæ literariæ hujus  
dis.

A

disquisitionis ceu flatu subiecta secundo in portum fera-  
tur optatum. O Deus altitonans, justo moderamine  
cuncta qui torques, cæptis annue tute meis! Qyanquam  
A. H. albo eruditorum calculo de memoratis cuiuslibet  
literaturæ principiis atque requisitis liquido constet,  
& quidem imprimis Antisthenis, Philosophi quondam  
clarissimi, qui cum adolescentem quandam Ponticum  
adse perductum in album discipulorum suorum refer-  
ret, Parenti sciscitanti, quibusnam rebus filio o-  
pus esset, opus esse illi respondit, *libro novo, stylo*  
*novo, tabula nova, libro* haud obscurè artem præpri-  
mis & certam accuratamque præcipiendi rationem,  
stylo jugè exercitium, tabulâ vero novâ genii facilita-  
tem ( seu naturalem quandam animi inclinationem in-  
nuens, quem ipsum animum tabulæ alioquin rasæ, à  
Philosophorum grege, assimilari, cuivis, nisi Corœbo  
stupidior, obvium est & planum, rarissimam tamen  
eorundem copulam & concursum, si concurrendi im-  
primis æqualitatem non superficie tantum adspicias, sed  
exactiori ipsam æquilibrio perpendas, in Tyronibus,  
Ipsisque adeò scientiarum Magistris reperire licet, E-  
nimvero Oculis animoque in singulos hominum verso,  
deprehendes quosdam solius genii benignitate adjutos,  
largisque almae Matris naturæ dotibus egregiè instru-  
ctos (ditatos) (auctos) absque artis atque exercitatio-  
nis beneficio, summâ cum complurium admiratione,  
honoris subsellia concendere, sibiique delegata mu-  
nia laudabiliter obire. Nonnullos methodica ac  
sedula præceptorum instillatio ad summa exexit, vi-  
rosque inter eximios collocavit. Alios vicissim labor  
immensus, cura indefatigabilis nec non artis imbi-  
bendæ ardua sitis, ardorque discendi inextinguibilis præ-  
multis

multis (qui ingenio valentes, solertibus usi Præceptoribus) adeo nobilitavit, ut hos ingenii felicitate Præceptorumque impensa solertia nixos turgidosque multis excedant parasangis. Nec quoque quenquam fore credo mortalium, qui tantâ vanâ opinionis larvâ obductus, ut *exulceratissimo* hoc seculo, quo in finem inclinat mundus, tria ista recensita eruditionis adminicula, pleno eoque absoluто numero, atque summo gradu obventura sibi confidat. Singula istorum admirandâ in Svadæ servitio vi, admiranda plane gaudent efficacia, adeoque sibi invicem ambiguam faciunt palmam, ut, siquidem delectus detur, quodnam eorundem tanquam utilius reliquis, tanquam magis necessarium seligendum amplexandumque foret, non primo adpareat intuitu. Multi propendent in naturam, eamque summis mactant elogiis, Ei optimorum spem successum ante omnia imputandam, Ei præ artis cynosurâ ejusque usu assiduo prærogativam tribuendam esse pleno crepant gutture. Athenienses, populus, si quisque alius sagax, suis quondam filiis, dum pubertatem annosque attingerent discretionis, omnium artium istrumenta proponebant, ut ad illud vitæ genus, ad quod præviā haberent ducem Naturam, toto niſu contendenter. Non enim temere dixit olim Poëta: *Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ.* Hinc pulchre Iſocrates in libro de institutione puerorum: Εἲ γὰς Φιλομαθῆς ἐστὶ καὶ πλομαθῆς, Natura namque faventior statim ab incunabulis opes suas opimas elucere sinit, quas deinceps crescentibus annis laxo velut sinu effundit. Exemplo nobis esto Temistocles, qui adhuc puer ipsius naturæ ductu per otia Commilitonum in Schola contexendis jam orationibus, quibus aliquem illorum, vel accusaret vel defenderebat, vacabat. Q. Hortensius quem summus ille dicendi

Magister, Cicero tot ebuccinat (decantat) laudibus, anno vix nono vel decimo cum præstantissimis publice congressus est oratoribus; Ast novercante Naturâ frustare traduntur artis præcepta, frustraneus labor, atque irritus Sudor omnis, Quippe cum naturæ repugnare nihil aliud sit, quam more gigantum cum Diis bellare. Naturam expellas furca tamen usque recurret, Scite quondam ait Horatius; attamen, licet tanta sit naturæ præstantia, non desunt, qui arti palmam querunt, primasque solidæ asserunt institutioni. Natura quidem prima cujuscunq; rei ac disciplinæ rudimenta præbet, Ars, autem ea ipsa perficit, limat, atque polit. Igniculi isti mentibus humanis Congeniti absque informationis dexteritate teñbris offuscantur cimmeriis, ope verò artis & doctrinæ in lucem proſiliunt. Quemadmodum enim ager, quantumvis feracissimus, si demperis (tollas) culturam, aut omnino nulos, aut alienos spei haud quaquam respondentes feret fructus, sic quoq; ingenia, licet magna ac excellentia præsidio artis destituta, marcescunt; Cæterum Ars & doctrina ingenio pollentem ducit, commendat, regit, firmat, tuetur, imo vel hebetiorem ingenio, infeliciterque natum excitat, torporem expellit animo, nec non defectus ac vitia Naturæ emendat, Etenim nihil tam rude, nihil tam informe, prudentis Mater Natura progignit, quod non Ars poliat, Doctrina dedollet, & perficiat, teste etiam ipso Poeta: *Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit, si modo cultura patientem commonet aurem.* Viator loca obscura pererrans viamque adfectans ignotam absque duce in devia prolabitur; Pariter & qui solius Naturæ indulgens inclinationi sine artis ductu regulisve tramitem ingreditur vitz eruditæ in tricas incidit atque labyrinthos, Quapropter

ptere ē re est fidus Præceptor, qui vel ipse arte instru-  
ctus, discipulos planam & expeditam discendi viam do-  
ceat, Salutaribus præceptis monitisque ipsos muniat, ne  
humeris suis imparia tentent (adgrediantur, nec à con-  
gruis ad incongrua declinent; cum primis autem veræ  
virtutis amore ac studio pietatis fervido tcnellos incendet  
animos, ne, qui Naturæ excipit inclinationem labor in-  
defessus, in fumum abeat, vel etiam sit nocivus. Ve-  
rum utut Ars sit norma, Canon, Cos ingenij, sua laude  
nequaquam defraudanda, nihilominus tamen, ut artem  
Naturæ , ita & usum & exercitationem continuam Arti  
præferendam incunctanter quam plurimi pronunciant.  
Ars cum ingenio non proprium & domesticnm, sed alien-  
num est bonum, non enim est penes quem formare  
Naturam ac fingere sibi ingenium, neque ut solerter-  
nanciscaris Præceptorem tui esse arbitrii, sed ē fortunæ  
pendet varietate; At jugis exercitatio in nostrâ sita est  
industriâ, quia usu multo & labore indefesso in abdita re-  
rum & recessus Naturæ penetrare licet. Hæc una, quod  
ajunt, omne refert punctum. Hæc Artes parabit &  
conservabit, utpote quæ deficientibus exercitiis haud  
difficulter obliteretur, penitusque aliquando etiam exo-  
lescat. Hæc sola difficultarem exsuperabit omnem,  
Hæc insignes Naturæ & ipius Artis defectus vincet,  
corriget, compensabit. Hæc vel mediocre Inge-  
niū acuet, adqve thronum virtutis evēhet In-  
dole eximia sorteque nascendi meliore deſtitutum,  
ne despondeat animum spemque abjiciat, eriget,  
Obsirnabit. Quid Isaurum superianum adeò stupidum  
tardumque naturâ, ut anno demum ætatis tricesimo  
animum literis intenderet, ad nominis immortalitatem  
extulit? Nonnè assidua id navitas exercitii præstabat?

A 3

Quid

Quid M. Crassum mediocriter à doctrinâ, angustius autem adhuc à Naturâ instructum inter Principes Oratorum retulit? Vigiliæ sanè, usus & crebra exercitatio id fecit; Nam usus Optimus dicendi Magister, Cic:; Atqui ingenium etsi excellens, in cultu arque socordiâ torpescit. Sallust: uti etiam eleganter concinit Naso: *Vidi ego jactatas motâ face creseere flamas.* Et vidi nullo concutiente mori. Ex iis igitur, quæ strictim, obiterque dicta sunt liquet, quod singula horum principiorum vi polleant insigni, quodque unum alteri palmam præripere contendat, adeò ut nescias quodnam istorum in tuos advocabis usus, imò jugis continuaque exercitatio nunc me præcone se in affectatum frustra hactenus vindicet primatum, ne tamen in luce cæcutiamus meridianâ, arctis inclusam cancellis nodi hujus solutionem, litisque pro modulo ingemii subnectam decisionem. Dum enim sub accuratioris incudem Scrutinii prædicta principia revocamus, inque eorum necessitatem in adqvirenda rei alicujus cognitione, præsertim perfectâ, mentis intendimus aciem, comperies eam esse oppidò magnam, adeò ut nullo istorum, nec ingenii promptitudine, nec artis adminiculo, neque exercitorum suppetiis quisquam, qui ad laudem virtutis pertingere amat, facile destitui queat, sin verò de faciliori quasi influxu eorundem in artis opera sermo fuerit, naturæ primas haud inviti tribuemus. Quippe qui acuto, prompto atque vegeto prædicti sunt ingenio, felicius exsurgunt. Ego enim, inquit magnus Naturæ encomiastes Tullius, multos homines excellenti animo & virtute fuisse, & sine doctrina naturæ ipsius habitu prope divino per se ipsos & moderatos & graves extitisse fateor. Etiam illud adjungo,

sæpius

sæpius ad laudem atque virtutem naturam sine doctrinâ quam sine natura valuisse doctrinam. Quod si autem de exquisito & consummato agatur Artifice, Exercitatio jugis, & continua arti conjuncta haud dubiè præponderabit, & triumphum aget. Hæc lima quasi ingenii, quæ scobem & asperitatem tolleret omnem. Hæc fluctuationem mentis abarcebit. Hæc rectum omine conformabit. Hæc eximia vites Naturæ consolabuntur. Hæc animum artibus intentum ingenuis consummabit. Quippe si verbis utar Tullii, cum ad naturam eximiam atque illustrem accesserit ratio quædam, confirmatioque doctrinæ, nescio quid præclarum ac singulariter illud existere soleat. Hinc Quintilianus plus doctrinæ debere, quam Naturæ, adfirmat. Sed ne A. H. insultâ ac tædiosâ aures vestras obtundam prolixitate, contractis velis, meam pontui navim adplico filumque abrumpo orationis. Vobis A. L. vobis, inquam quas nunc gratiarum nectam flores, quæ texta atque stemmata æternæ observantiae destinabo, quod solemniter publicæ hujus inaugurationis actui frequentes interesse, eumque honorifica vestrâ præsentia condecorare haud dedignemini? Depluant in vos proinde largissimi benedictionum cœlestium imbres! Vigete, florete & ad limen usque senectutis felices degite! O ter Sancta! Ter adoranda Trias! Tibi cernuus supplico! Artium & pietatis officinas, Scholas publicas benignus fove! Segmentem disciplinæ ac doctrinæ bona eo gratiarum influxu supernitus bea, ut nunquam non proventu ubere grata & salutaria tibi, Tuisque honoribus & rerum publicarum bono organa succrescant! Ecclesiam illuminata, propaga! Dogmata V. D. salvifici serva incorrupta! Totum totius regni amplissimi regimen consecra, fortuna!

ACQUA 101816  
LIBRARIU

tuna! Solium Augustissimæ Regiæ Majestatis cœlitus  
firma! Regem nostrum Clementissimum, Reginas Beni-  
gnissimas, Principes serenissimos Scholarum & Eccle-  
siæ Nutritios, piissimos, propensiissimos clementer pro-  
tege, conserva, conforta! Sacrae Regiæ Majestatis Con-  
siliarios pro salute publicâ sudantes ab omni incom-  
modo tuere! Ephorum Dioceſeos nostræ (Aboicæ)  
eminentissimum, Nec non Adſeffores ejus gravissimos  
tanquam religionis Lutherano - Orthodoxæ vindices  
**Attentissimos**, divino Spiramine fultos, vitâ plusquam  
Nestoreâ corona! Omnes & singulos in universum Re-  
gni Svecani frugi cives, scuto veritatis, & clypeo fidei,  
tectos per multorum spatia annorum pie custodi, ut  
tandem exantlatis vitæ hujus ærumnis celsa petant  
cœlorum palatia, Tibique Trinuni in secu-  
la nunquam rerminanda lœti  
pangant jubila!



309. III. 158.

~~K. Akad. cat.~~  
Rv. Karvalus

